

Schakten – En farlig arbetsplats

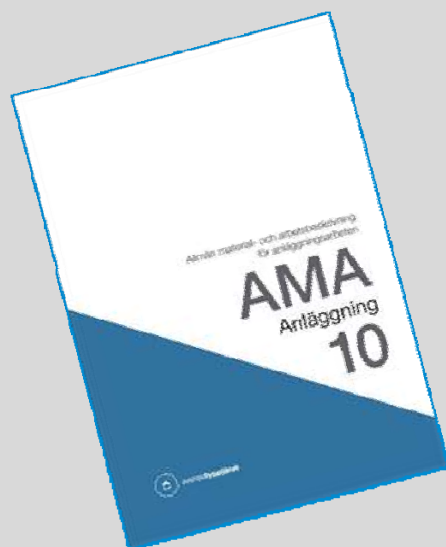
Sven Liedberg
Skanska Sverige AB
Teknik

Nya hjälpmedel för säkert schaktarbete

- Ny utbildning - Schaktansvarig – Säker Schakt
- Varför?
  - Vårt nuvarande stödjande dokument är i vissa fall osäkert och kan i vissa fall leda till ett osäkert schaktutförande
  - ”Valda sanningar” leder till farligt beteende
- Initiativ från Skanska och med stöd från flera av de större entreprenörerna så som PEAB, NCC, Svevia
- Utförare – Entreprenörsskolan
- För Vem?
  - Produktionschefer/Platschefer
  - Konsulter
  - Beställare

Schakt

Lagstiftning – Föreskrifter – Bransch- & Företagskrav

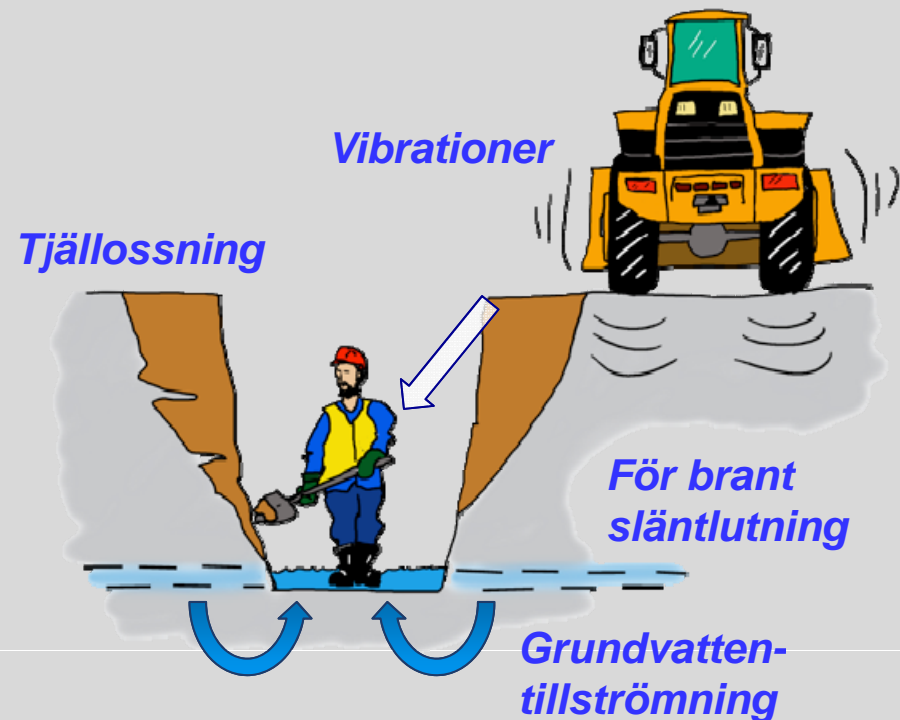
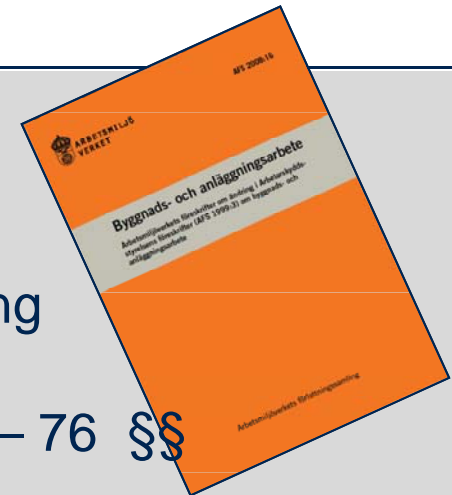

Schaktansvarig

AFS = Arbetskyddsstyrelsens FörfattningsSamling

AFS 1993:3 Byggnads- och anläggningsarbete 72 – 76 §§
Markarbeten

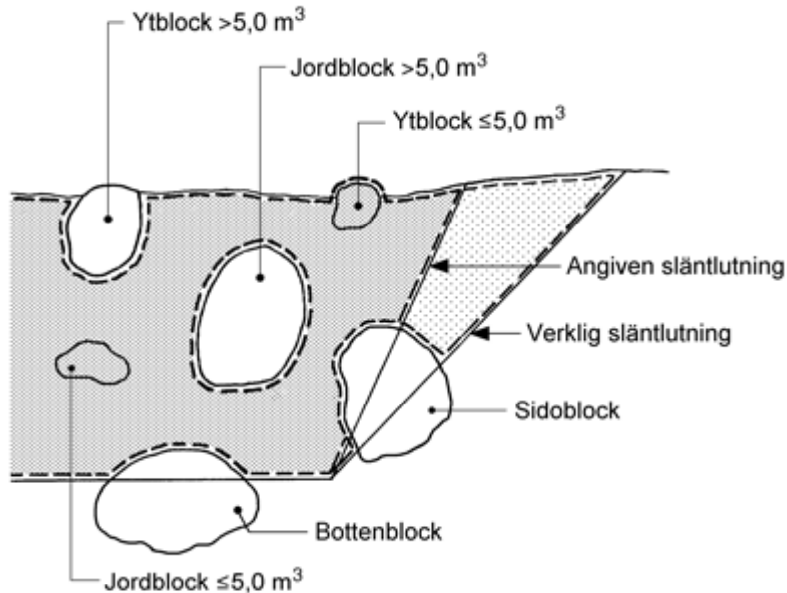
- Stabilitet
- Hälsosfarliga ämnen & material
- Installationer & ledningar
- Stödkonstruktioner
- Schaktmassor
- Kompetent person

Vad säger AB04 ?

- AB 04 kap 1§§13 anger att **entreprenören är skyldig att se till att författningar** följs i den utsträckning de berör hans åtagande.
- **Entreprenören inte är skyldig att utföra arbete som strider mot författning.**
- Detta innebär att om beställaren föreskrivit viss släntlutning och denna inte är betryggande, skall schakt istället utföras på ett sådant sätt att betryggande säkerhet uppnås

Vad säger MER Anläggning ?

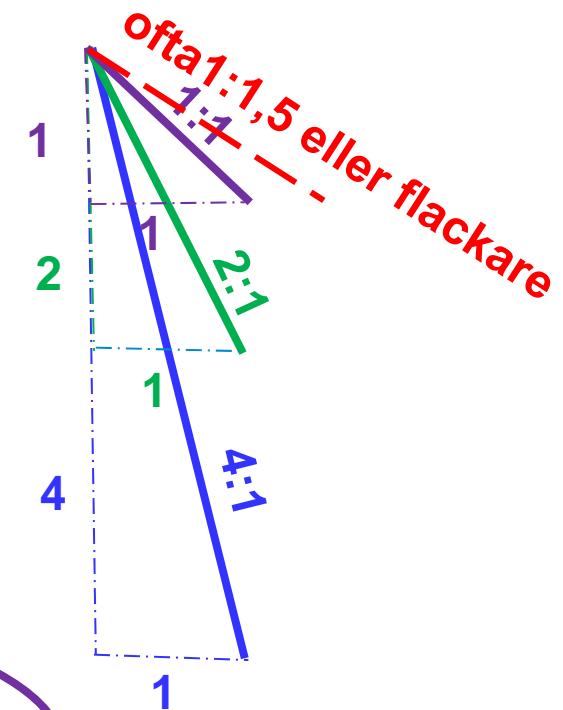
OBS!
 Släntlutningarna i AMA
 är bara till för ekonomisk
 reglering och har inget
 med tekniska
 säkerhetskrav att göra

Om ingen släntlutning
 angetts gäller 2:1 för
 ekonomisk reglering
 enligt AMA 10.

Schakt – AMA 2007, 2010 -----2013?

Underlag för reglering av schaktad volym i det fall inget annat föreskrivits i kontraktshandlingen

- **AMA 07** – 4:1 låg som grund för ekonomisk reglering
- **AMA 10** – **2:1** ligger just nu som grund för ekonomisk reglering
- **AMA 13** - **1:1** kommer troligen framöver utgöra grunden för ekonomisk reglering

OBS!
Glöm inte påverkan
av grundvatten

Dödsoycka, Västervik, oktober 2009

Varför ?

”Han var den mest
erfarne medarbetaren
vi hade...”

Varför ?

Dödsolycka i Tallin, 2010

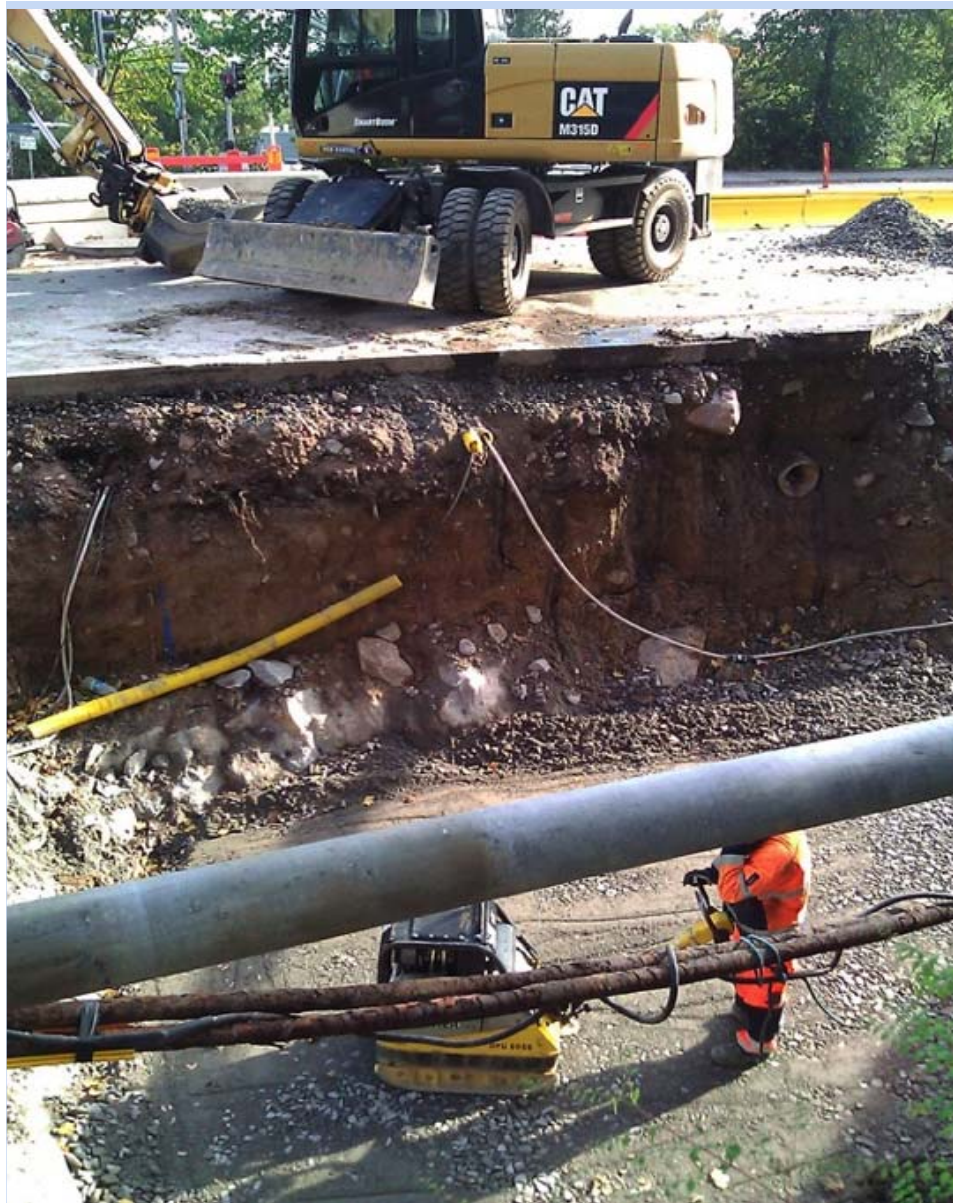
Varför ?

Dödsolycka i Tallin, 2011

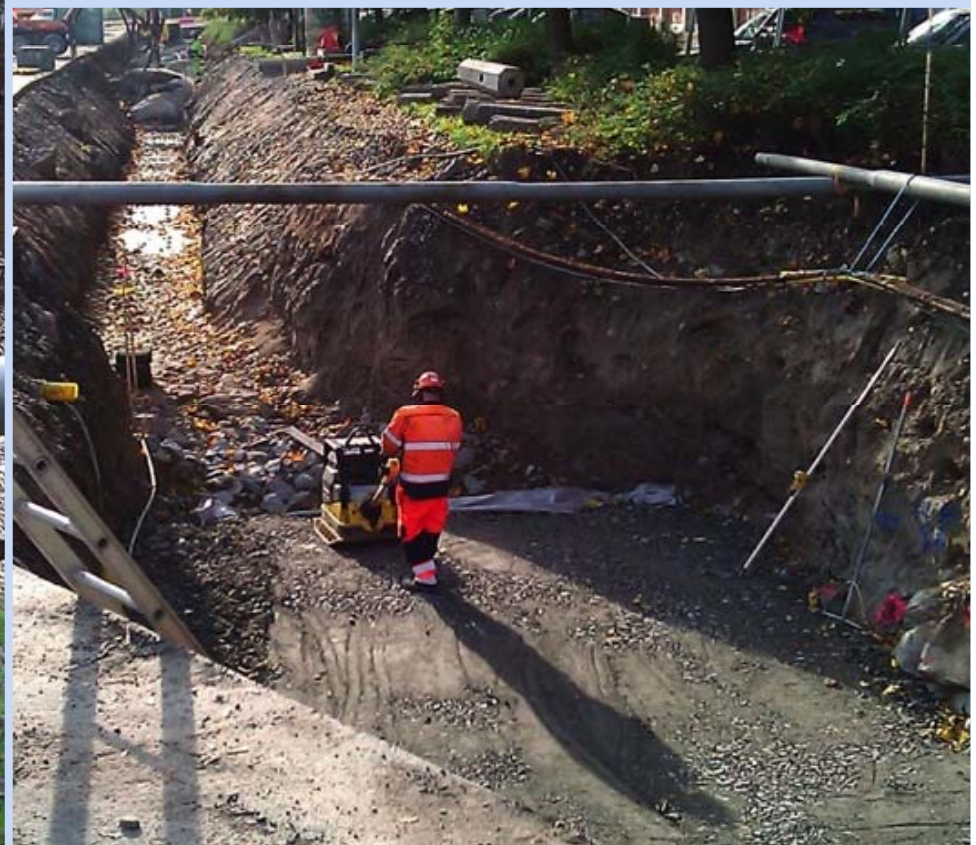
- 2,8 m schakt med vertikala väggar i jord av lerig sand
- Slänterna skulle enligt handling utförts med lutning 1:1 eller med hjälp av spontkassett.

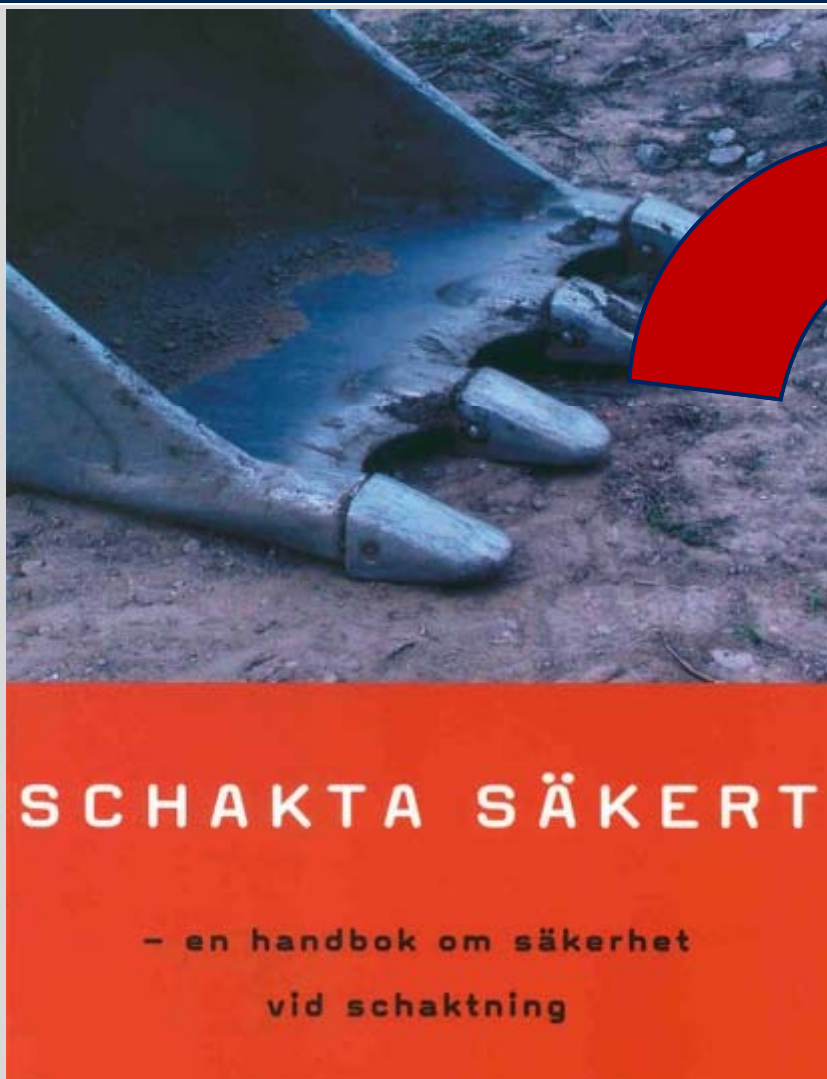

”Valda Sanningar” Vad kan hända?

...ger stöd för
...med utformning
...genomförande av ett
...säkert schaktarbete enligt
Arbetsmiljöverket

Utgiven av:
Arbetsmiljöverket och SGI

Vad säger skriften "Schakta Säkert" vid schakt i fast morän?

Morän

ATT TÄNKA PÅ VID SCHAKTNING

Detta avsnitt beskriver siltiga, sandiga och grusiga moräner.

Morän fungerar i princip som sand och grus. Eftersom moränen kan vara olika hårt packad varierar också dess friktionsvinkel.

För bottenmorän (pinnmo, hårt packad) kan ofta släntlutning 70–80° (3:1 till 5:1) användas.

För ytmorän (svallad morän, löst packad) kan ofta släntlutning 50–70° (1,2:1 till 3:1) användas.

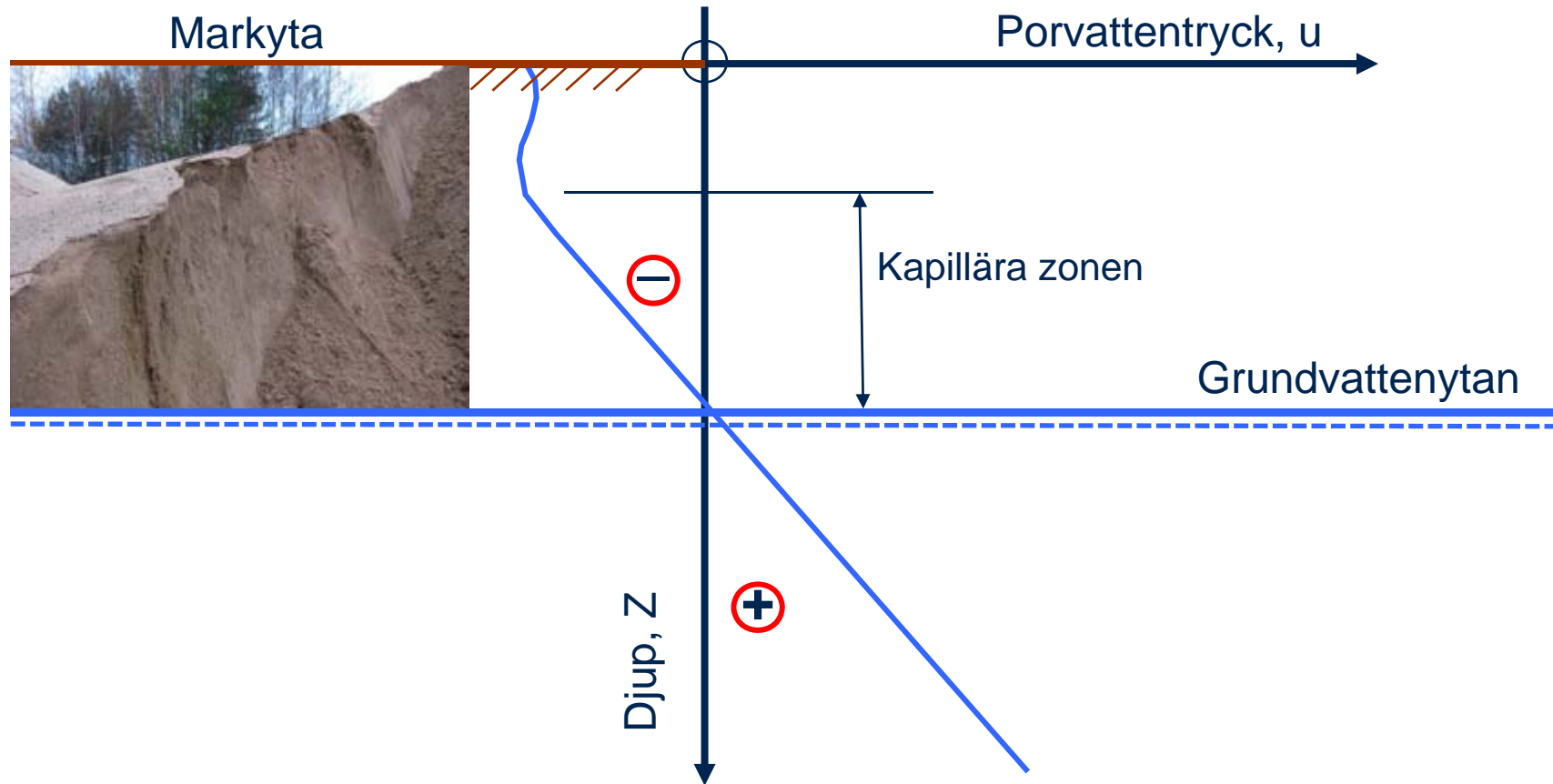
Använd flackare släntlutning för schakter som står öppna under lång tid.

Figur 61

Är detta riktigt????

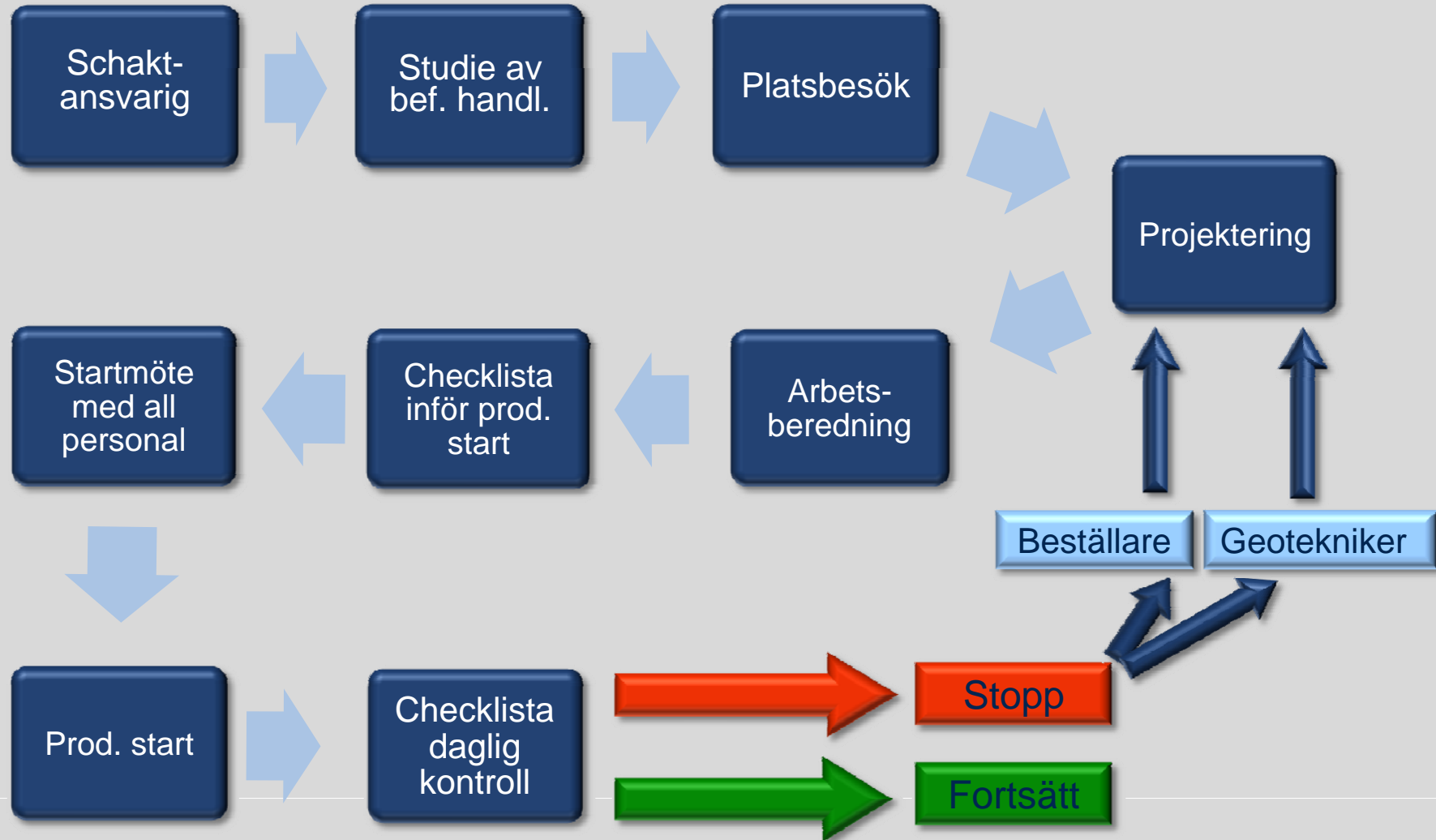

Kapillär stighöjd = En jords förmåga att hålla ett undertryck
 Finkorniga jordar kan klara av ett högre undertryck än grövre

Planering av ett säkert schaktarbete

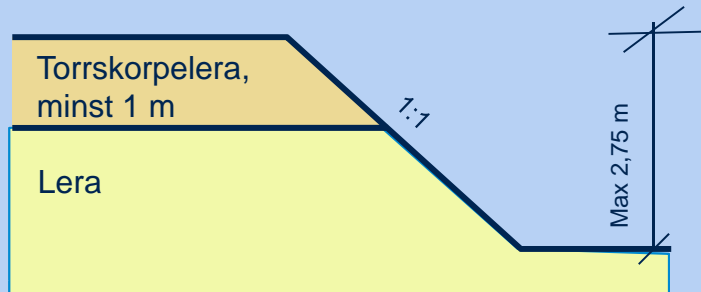

Utformning av schakt - grundregler

Schaktdjup	Arbetsgång
0 – 1 meter	Schaktansvarig kan själv utforma schakten
1 – 1,5 meter	<p><u>Över grundvattenytan:</u> Schaktansvarig kan själv utforma schakten.</p> <p><u>Under grundvattenytan:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • För schakter i friktionsjord ska schakten utformas i samråd med geotekniker. • För schakter i lera ska schakten utformas i samråd med geotekniker, alternativt kan man använda sig av de generella typsektionerna (se nedan).
1,5 – 4 meter	<p>Schakten utformas i samråd med geotekniker. I undantagsfall kan schaktansvarig använda generella typsektioner:</p> <ul style="list-style-type: none"> • För utformning i <u>friktionsjord över</u> grundvattenytan. • För utformning i <u>lera</u> kan typsektionerna användas för båda fallen, dvs för schakt både <u>över</u> och <u>under</u> grundvattenytan (se bilaga).
4 meter och djupare	Schakten utformas i samråd med geotekniker

Typschant för lera – 15 kPa

Typschant 3 – Lera 15 kPa

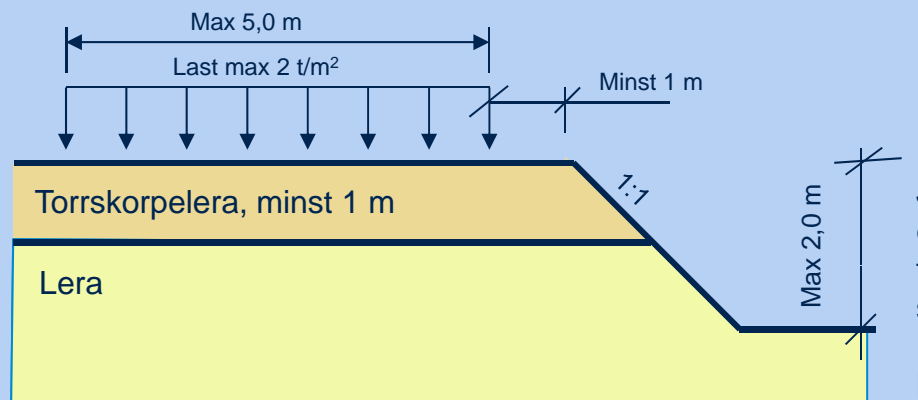
Förutsättningar för Typschant 3

Jordlagren

Överst ska det finnas minst en meter tjock fast torrskorpelera och därunder ska lerans skjuvhållfasthet, c_{uk} eller τ_{fu} , vara minst 15 kPa.

Belastning

Ingen belastning bakom släntkrön

Typschant 4 – Lera 15 kPa

Förutsättningar för Typschant 4

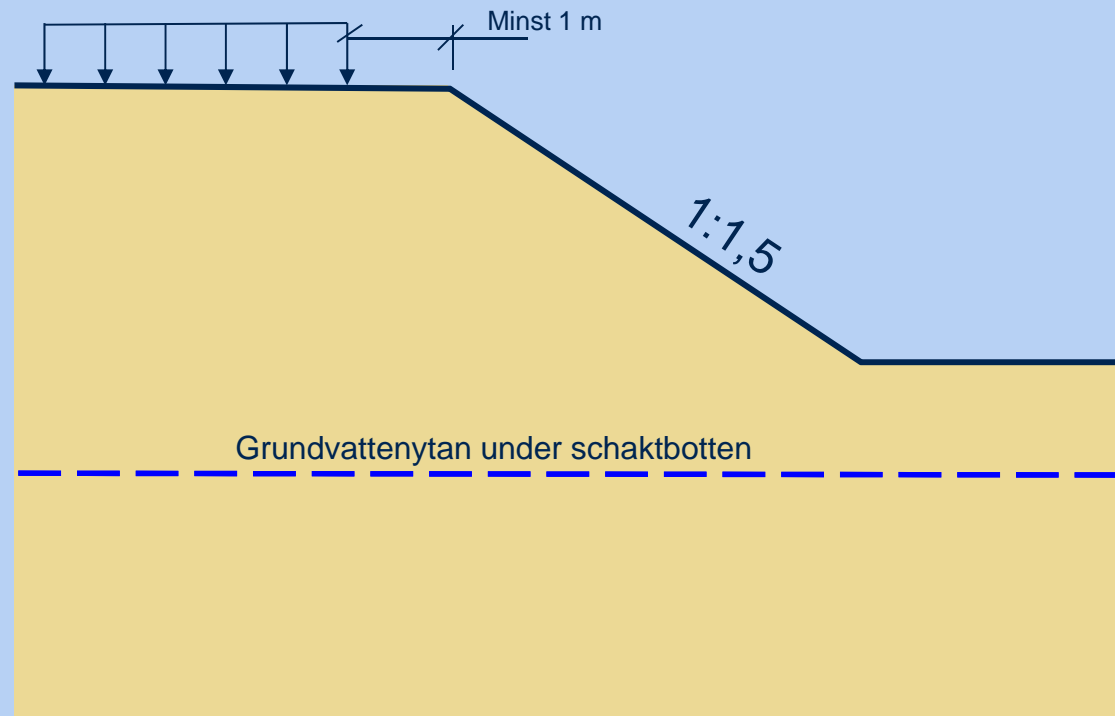
Jordlagren

överst ska det finnas minst en meter tjock fast torrskorpelera och därunder ska lerans skjuvhållfasthet, c_{uk} eller τ_{fu} , vara minst 15 kPa.

Belastning

Max 2 ton/m² (20 kPa), fördelat enligt figur.

Typschakt för friktionsjord, sand, grus etc. ovanför grundvattenytan

Typschakt 9 – friktionsjord (sand, grus etc.)

Varvig jord

- Varvig lera med mycket silt i skikt
- Där vatten flödar fram i siltskikten fås stabilitetsproblem pga reducerad hållfasthet

Detta vill vi inte se!!!!!!!!!!!!!!!

